

Viața lui Dimitrie Cantemir

Copilăria și tinerețea

Dimitrie Cantemir s-a născut în data de 26 octombrie 1676, în localitatea Siliștei, comuna care astăzi îi poartă numele, din județul Vaslui, România. A copilărit alături de părinții lui (Constantin și Ana) și de fratele său mai mare (Antioh) într-o familie de răzeși.

Copilăria și tinerețea

Constantin
Cantemir

Antioh Cantemir

Doamna Casandra a lui Dimitrie Cantemir,
mama lui Antioh, marele poet; a fost fiica lui
Șerban-Vodă Cantacuzino.

Ana Bantăș

Copilăria și tinerețea

La 14 ani, Dimitrie a fost nevoit să plece la Constantinopol (1688-1690), unde a stat 12 ani, ca zălog pentru fidelitatea tatălui său.

Dimitrie Cantemir este trimis în 1688 la Istanbul, pe lângă curtea sultanului, în calitate de ostatic. Își continua studiile la Constantinopol, atât la înalta școală a Patriarhiei din acest oraș, cât și la diverși profesori particulari de formație culturală iluministă europeană și orientală.

Copilăria și tinerețea

Dimitrie a manifestat un mare interes față de istoria, cultura și civilizația orientală, mai cu seamă față de cea turco-otomană, fără să neglijeze cultura greco-romană.

În acest mediu tânărul Dimitrie a studiat filosofia, logica, teologia, geografia, istoria, muzica, medicina, folclorul, desenul, arhitectura, limbile occidentale și orientale: latina, greaca, slavona, turca, persana și araba.

Domnia și filosofia politică

Activitatea politică a lui Dimitrie Cantemir, în calitate de domnitor al Moldovei, a fost de scurtă durată, incluzând anul 1693. Prima domnie poate fi considerată neformală, deoarece fiind ales în țară, n-a primit confirmare din partea Porții, act care a demonstrat statutul de suzeranitate a statului Moldova față de Imperiul Otoman.

Domnia din anii 1710-1711 a fost confirmată de autoritățile imperiale, Dimitrie Cantemir fiind considerat o persoană politică de încredere.

Totuși el se distinge cu precădere în istoria statului Moldova prin tentativa susținută de abandonare a statutului de suzeranitate față de imperiul Otoman și dobândirea calității de stat suveran și independent, în sensul că suveranitatea aparține monarhului.

Domnia și filosofia politică

Evident, Dimitrie Cantemir a fost conștient de consecințele și riscurile acestui demers, atât pentru țară, cât și pentru sine și familia sa, dar a exprimat convingerea fermă că proiectul său politic de modernizare și ambițiile sale pot fi realizate numai în condițiile funcționării unui stat suveran și independent.

Dimitrie Cantemir a riscat, încercând să profite de conjunctura internațională, pe care a considerat-o a fi favorabilă și mizând totodată pe numeroasele relații stabilite cu reprezentanții diplomați în timpul șederii la Istanbul, dar n-a reușit decât să se înscrie în lista tentativelor, de altfel puține la număr, de a elibera țara de sub suzeranitatea Otomană.

Domnia și filosofia politică

Dimitrie Cantemir preconiza să implementeze prevederile proiectului său politic, al cărui obiectiv strategic a fost modernizarea.

În primul rând țara să fie guvernată în spiritul legilor rațiunii și naturii lucrurilor de un domnitor luminat, care ar da dovadă de responsabilitate înaltă față de soarta țării, ar ține cont de aspirațiile supușilor, ar promova în funcții înalte de conducere oameni onești și devotați Patriei, ar cârmui cu dreptate, deoarece „când stăpânii miluiesc și ceartă cu dreptate, supușii ascultă și slujesc din dragoste”.

Domnia și filosofia politică

Dimitrie Cantemir se pronunță pentru schimbarea sistemului de guvernământ prin reinstaurarea monarhiei ereditare contra celei electivă, considerând că stabilitatea și dezvoltarea pot fi asigurate în condițiile unei dinastii luminate.

Cantemir este un precursor al „absolutismului luminat”, destul de răspândit în secolul al XVIII-lea, subliniind că un monarh luminat trebuie să aibă grijă de binele societății și de dezvoltarea economiei, științei și culturii.

Monarhia, în opinia lui Dimitrie Cantemir, este fondată pe dreptul ereditar, iar încetarea ei în Moldova a fost cauza principală a dezastrelor ce au cuprins țara, ea devenind neomogenă, cuprinsă de conflicte de interese care au ruinat țara.

Domnia și filosofia politică

Dimitrie Cantemir pledează pentru autoritatea absolută în stat a monarhului ereditar asupra tuturor supușilor și acordarea dreptului suveran de a judeca și pedepsi.

Domnia absolută este firească pentru Moldova, datorită autorității supreme a suveranului, înzestrat cu prerogativele de a declara război și a încheia pace.

Dimitrie Cantemir fundamentează o interpretare semnificativă a teoriei ciclurilor, subliniind că societatea cunoaște un proces intern de creștere și descreștere, iar oamenii nu pot stopa decăderea, acest fenomen fiind o axiomă infailibilă, însă aceștia sunt în măsură să-l cunoască și să-l înțeleagă.

Relația lui Cantemir cu Țaratul Rusiei

Dimitrie Cantemir a semnat, la data de 24 aprilie 1711, un tratat (ținut secret față de marii boieri) cu Petru cel Mare, al cărui scop era eliberarea Principatului de sub suzeranitate otomană, garantându-se de asemenea suveranitatea, integritatea teritorială, dreptul de a menține o armată proprie și independența diplomatică.

Acest tratat stipula de asemenea că tronul Moldovei urma să fie ținut de către Cantimirești și protejat de către ruși (atâta timp cât moldovenii nu intrau în conflict cu interesele rusești din Balcani).

Relația lui Cantemir cu Țaratul Rusiei

Acest tratat — Tratatul de la Lutsk — a fost redactat în întregime de către Cantemir și aprobat de către țarul Petru cel Mare și semnat de contele Golovkin, la vremea aceea Ministru de Externe.

Pentru a duce la îndeplinire obiectivele sale politice Cantemir a adresat țării o proclamație în ziua de 20 Mai 1711. El chema pe toți locuitorii să lupte alături de armata rusă pentru înlăturarea dominației Otomane. Bazându-se pe relația de prietenie cu țarul Petru I primește începând cu 30 Mai 1711 trupele armatei Ruse iar în 24 Iunie 1711 însuși țarul este primit la Iași de Dimitrie Cantemir, în vederea pregătirii bătăliei de la Stănliești.

Relația lui Cantemir cu Țaratul Rusiei

Întrucât bătălia a fost pierdută țarul Petru a fost constrâns să semneze Pacea de la Vadul Hușilor iar Dimitrie Cantemir s-a refugiat în Rusia devenind consilier intim și om de încredere al țarului.

După acest eveniment turcii pierd total încrederea în posibiii candidați la domnie dintre boierii pământeni și încep să numească domni în Moldova dintre grecii din Fanar.

În acest exil, Dimitrie Cantemir a fost consilier al țarului Petru îndeosebi în chestiunile orientale și a fost investit cu titlul de “Serenissim Principe al Rusiei”.

Acesta moare la moșia sa, la 21 August 1723.

Operele create de Dimitrie Cantemir

Domnitorul Țării Moldovei Dimitrie Cantemir (1693, 1710 – 1711) a fost o personalitate marcantă a culturii autohtone și universale de la finele secolului al XVII-lea – începutul secolului al XVIII-lea. Preocupările lui serioase în domeniul istoriei, geografiei, filozofiei politice, literaturii și artelor, inclusiv în domeniul artei muzicale i-au permis să obțină succese remarcabile în instituțiile culturale ale vremii.

Operele create de Dimitrie Cantemir

Dimitrie Cantemir a elaborat un sistem special de notație muzicală. La baza notatiei se află literele și cifrele arabe. Utilizând acest sistem, Cantemir introduce posibilitatea de a nota muzical genurile melodice ale muzicii orientale. Acest sistem a funcționat în cultura muzicală turcească până la mijlocul secolului al XIX-lea.

ی	yé
ای	ain și he reunite
ایه	ain și he, sub o altă formă
ک	kaf
ه	he și ye reunite
س	sin
ب	be
ت	tșim și elif reunite
س	sad
ل	lam
ه	he
ب	be, ye, elif
ه	ha
ه	ha și he reunite
ا	ain
ا	elif
ا	em și elif
ا	ra
ا	ra altă formă
ن	nun
د	dal
ک	kef
ک	kin și he
م	mim
ل	lam și he
س	sin
ب	be și he
ت	tșim
س	sad și he
ل	lam și he
ه	he altă formă
ب	be, ye, he
ه	ha și he

Operele create de Dimitrie Cantemir

Prin intermediul muzicii notate de Cantemir, europenii au luat cunoștință specificul artei sonore turcești.

Fragmente din culegerile și compozițiile lui Cantemir au fost utilizate de către compozitori europeni în opere cu teme orientale pentru a le atribui un colorit specific: Christof Willibald Gluck a folosit o melodie din culegerea lui Cantemir în opera “Peregrinii din Mecca”, iar Wolfgang Amadeus Mozart în renumita sa operă “Răpirea din Serai” a aplicat o variantă modificată a Ariei Dervișilor.

Operele create de Dimitrie Cantemir

Multe dintre operele lui Cantemir reprezintă o veritabilă enciclopedie pedagogică, în care savantul meditează și dezvăluie sensul educației morale, intelectuale, civice și estetice a omului.

El oferă, totodată, numeroase cugetări, idei, sugestii, inclusiv unele cu caracter axiomatic. În concordanță cu educația sa umanistă și cu ideile iluminismului european, Cantemir susține conceptul de civilizație, în care se pune în legătură directă progresul social cu prosperitatea economică, dezvoltarea bunelor moravuri, a artelor și a sistemului de educație.

Operele create de Dimitrie Cantemir

Prin tot ce a realizat în domeniul componisticii, artei interpretative și al didacticii muzicale, Cantemir a lăsat o impresie de neuitat în conștiința contemporanilor, impunându-și, totodată, personalitatea în cultura orientală.

Dacă ținem seama de aportul real al muzicianului în domeniul teoretic și practic al artei sonore, putem afirma cu mândrie și respect: numele ce și l-a clădit în timpul vieții îl situează pe merit în panteonul muzicii clasice turcești și în elita teoreticienilor în domeniul muzical.

Lucrările științifice create de Dimitrie Cantemir

În anul 1714 a fost ales membru al Academiei din Berlin.

În opera lui Cantemir, influențată de umanismul Renașterii, s-au oglindit cele mai importante probleme ridicate de dezvoltarea social-istorică a Moldovei de la sfârșitul secolului al XVII-lea și începutul secolului al XVIII-lea. Dimitrie Cantemir este unul dintre marii umaniști ai Europei.

Opere principale:

Divanul sau Gâlciava înțeleptului cu lumea sau Giudețul sufletului cu trupul

scrisă în limbile română și greacă;

tipărită la Iași în 1698, din porunca lui Dimitrie, Antioh vodă Cantemir;

este prima lucrare românească originală de teologie morală;

în această lucrare întâlnim disputele medievale despre timp, suflet, natură și conștiință;

Lucrările științifice create de Dimitrie Cantemir

Sacrosanctae Scientae Indepingibilis Imago (Icoana de nezugravit a stiintei sacrosante)

scrisă în anul 1700;

este o lucrare filosofică în care încearca să integreze fizica într-un sistem teist, în linia lui Francis Bacon, un fel de împacare între știință și religie, între determinismul științific și metafizică medievală;

Cantemir manifestă un interes deosebit pentru astrologie și științele oculte, specifice Renașterii. Cunoaște și pune în discuție principalele probleme ale filozofiei din vremea lui (teoria cunoașterii, teoria atomilor și a originii materiei, problema timpului, etc.);

Istoria ieroglifică

scrisă la Constantinopol în limba română (1703-1705);

este considerată prima încercare de roman politico-social, alegoric și autobiografic;

Cantemir satirizează lupta pentru domnie dintre partidele boierești din țările române;

lucrarea cuprinde cugetări, proverbe și versuri care reflectă influența poeziei populare;

Lucrările științifice create de Dimitrie Cantemir

Istoria Creșterii și Descreșterii Imperiului Otoman

scrisă între 1714 și 1716;

lucrarea a fost tradusă și publicată în limbile engleză, franceză și germană;

în această operă, Dimitrie Cantemir descrie, la început, evoluția politică ascendentă a statului otoman, furnizând totodată date importante în legătură cu biografiile a 19 sultani, de la Osman, întemeitorul Imperiului Otoman, până la Ahmet al III-lea, contemporan cu Dimitrie;

partea a doua a cărții, consacrată decăderii Imperiului este mult mai concisă decât prima, însă este mai valoroasă, deoarece cuprinde unele observații personale ale lui Cantemir, martor ocular la o parte dintre evenimentele istorice descrise;

Dimitrie Cantemir se referă la o serie de fapte privind viața cotidiană, obiceiurile și tradițiile turcilor, ca de exemplu ceremoniile primirii ambasadurilor la Înalta Poartă, sărbătorirea bairamului, ritualului circumciziunii etc. Deosebit de interesante sunt detaliile asupra instituțiilor statale și publice otomane, asupra armatei, vieții din palatul imperial, monedelor turcești, instituțiilor de învățământ, despre muzică, literatura populară etc;

Lucrările științifice create de Dimitrie Cantemir

Hronicul vechimei a romano-moldo-vlahilor

scrisă mai întâi în latina, dar tradusă apoi de autor în limba română (1719-1722);
cuprinde istoria românilor de la Traian până în pragul celei de a doua „descălecări”
sau întemeierea principatelor;

Descriptio Moldaviae (Descrierea Moldovei)

scrisă în latină (1714-1716) pe când trăia în Rusia;
este prima prezentare interdisciplinară (geografie, demografie, etnografie,
cartografie, psihologie colectivă) a Moldovei și a locuitorilor ei;

Sistema religiei mahomedane

scrisă în latină;
este primul studiu de istorie și fenomenologie a religiilor realizat de un intelectual român;

Monarchiarum physica examinatio (Cercetarea naturii monarhiilor)

Surse

Victor Ghilaș, “Dimitrie Cantemir. Muzicianul în contextul culturii universale”

Aliona Tostogan, “Moștenirea Muzicală a lui Dimitrie Cantemir”

Dimitrie Cantemir, “Corpusul Filosofiei Românești”, Editura Științifică

“Operele Principelui Demetriu Cantemiru”, Societatea Academică Română 1872

Halil Dinalcik, “The Middle East and the Balkans under the otoman empire”, Bloomington

Ion Agârbiceanu, “Cărturari români”, Editura Asociației ASTRA Sibiu

Participanți

Albu Nicon Georgian.....	TEHNOREDACTARE
Condoiu Mihnea.....	AFIȘ
Constantin Maria Emma.....	AFIȘ
Constantinescu Matei.....	COPIIĂRIA ȘI TINERETEA LUI D.CANTEMIR
Dobrea Matei Alexandru.....	VERSURILE BALADEI
Dobrescu Corneliu Georgian.....	COPIIĂRIA TINERETEA LUI D.C.
Drăghici Karin Ioana.....	LUCRARI Ș TIFICE
Dumitru Nicoleta Elena Alexandra.....	COMITET DE ORGANIZARE
Iordache Cristian Alexandru.....	VIAȚA POLITICĂ A MOLDOVEI
Keresztes Andrei Vlad.....	COMITET DE ORGANIZARE + MUZICA
Marin Cosmina Andreea.....	MUZICA COMPUSA DE D.C..
Marinescu Teodora Diana.....	AFIȘ
Micu Daniela Ariana.....	COMTE DE ORGANIZARE + BALADA
Păcuraru Mihai Robert.....	BALADA + AFIȘ
Panait Alexandru Ioan.....	COPIIĂRIA ȘI TINERETEA LUI D.C.
Pescariu Matei Alexandru.....	VIAȚA POLITICĂ A MOLDOVEI
Petrus Annelise Maria.....	AFIȘ
Pincu Victor Andrei.....	ASISTENT COMITET DE ORGANIZARE
Popa Marie Claude.....	LUCRĂRI STINTIFICE
Popazu Petru Andrei.....	VIAȚA POLITICĂ A MOLDOVEI
Simionescu Matei.....	COMITET DE ORGANIZARE+AFIȘ
Totolici Valentina.....	AFIȘ
Zelenac Cristian Alexandru.....	VIAȚA POLITICĂ A MOLDOVEI

Profesori:

Brânzea Mihail, Șerban Victoria